

PNV eta euskal indarren batasuna

Joxe A. Otaegi

Zer da PNV (EAJ)? Orain, udazken aldera, lainopean ezkutatuturik agertzen dira herriak goizetan, eta PNVk horrelako zerbaiz dirudi.

PNV (Partido Nacionalista Vasco), euskaraz EAJ esaten ohi da, Eusko Alderdi Jeltzalea; eta JEL (zale) hori «Jaungoikoa eta Lege-Zaharra» da: Jaungoiko eta Lege-Zahar-zale Alderdia.

Espanian «Alderdia» esaten denean (Alderdiak esan du, Alderdiak egin du), komunistena ulertzen da. Euskal Herrian PNV. PNV da Alderdia, «el Partido Vasco por antonomasia».

PNV «historikoa»

Abertzaletasunaren ohorezko izenik gehienak PNVkoak dira: Lehendakari zen Jose Antonio Agirre; Saseta, gerran; Lizardi bat, kulturean; Arana Goiri, guztien gainera. Abertzaletasunaren ia sinbolo denak PNVri zor dizkiogu: ikurrina, Euskadi izena bera, zenbait kanta («Eusko gudariak gera»), eta abar. Abertzaletasunaren errealizazio gehienak PNVk burutu ditu: Estatuto, euskal Gobernu, Eusko Gudaroste, euskal Unibertsitate, eta abar. Hontaz aritzekotan, *eta abar* asko esan beharko genuke. Abertzaletasunak PNVri zor dio, batez ere, bere izpiritua. Euskal Herria PNVk bihurtu du Euskadi, gaurko Euskadi politikoa.

Eta, hala ere, historia gehiena, tradizio gehiena, pertsonalitate ageri eta nabari gehiena duen Alderdia, paradoxa batez, gutien-gutien ezagutzen den Alderdia dela esan liteke.

Izan ere, non dago PNV, non ikusten da? Non agertu da azkeneko hamabost-hogei urte honetan?...

Agian Alderdi aparatuan dabilzanek eta alderditarrek hobeto ikusiko

dute, Alderdia zer *den* (hots, ez bakarrik zer *izan den*). Kanean dabilenak ezin du ia ezer ikusi. PNV anekdotarioen Alderdia bihurturik dago kanean, zentzu positiboan nahiz negatiboan. Herrietan, batik-bat, pertsona batzurrekin berdindurik agertzen da: jaun ohoragarriekin gehienetan... Eta jaun ohoragari horik, sarri-sarri, ez dira gazteek gehien ohoratzen dituztenak hain zuzen. Salbuespenak badaude, ez guti. Baina ez inpresio jeneral hori desegiteko aina.

PNV «izan zena da»: inpresio hori sortzen da, hortakoz. PNVk ordua du inpresio horren kontra zerbait egiteko.

Eta jende askoren beste inpresio bat hau da: PNV, hori euskal Gobernua da, herbestean; hemen barruko Alderdirik ez da haintzakotzat hartzen edo.

Beraz, jende askoren begitan PNV Alderdi «historiko» bat da. Zentzu positiboan nahiz negatiboan hori ere, beharbada negatiboan gehiago.

Orain PNVren historia —eta 36ko gerra bereziki— alde batera uzten ditugu (horregatik abaztu gabe). Izan ere, inork PNVri erasotzen dihonean, berehalaxe aipatu ohi diote gerrakoa. Balio du arrazoinak. Baina ez, behar lukeen aina. Ez bait gara ari ordukoaz eztabaidan. Ikus *Zutik* batetan: «Duela 40 urte EAJ-a gure Herriaren parte haundi baten gidaria izan zen, eta, segur asko, zitekeen bezain ontsa bete zuten bere eginbidea. Horretaz merezimendua ematen diogu». Bego hori.

PNV eta euskal ezkerria

Baina hori esan duen berberak, geroxeago, Euskal Herriaren traidore eta oportunistak eta burges deritza Alderdi horri berari. Problema hor daukagu, ba.

«Ezker berri» esan geniezaiokeen mugimendu guztia dator oso gaizki PNVrekin, ETA, EHAS eta ESBtik hasi eta MCraino. Ezker abertzalea etengabeko kritikan ari zaio.

1. PNV ez da abertzalerik, esaten da. Sukursalista dela (kristau-demokrazia espainolarena); indar espainolekin kolaborazionista, baina euskal indarrekin ezer jakin nahi ez duena. «Ez duela inola ere Euskal Batasun herriko baten plataforma politikoan parte hartzeko xederik eta ez gogorik» (*Zutik*, 65). «El PNV está negociando la creación de un Consejo Federal con dos Partidos sucursalistas —PSOE, PC: los dos Partidos sucursalistas más destacados— dejando de lado TODAS las fuerzas políticas vascas» (*Garaia*, 4). Nafarroaren hauzia gainera genezake, eta Ipar Euskadirena: nazio arazoan ez dira konpontzen PNV eta ezkerriar abertzaleak.

2. Sozial politikan are gutiago: PNV burgestzat jotzen dute beste indar guztiek, zuzenez ala okerrez.

3. Azken urteotan ez duela ezer egin, egozten zaio. Eta orain bertan Madrilgo indarrekin —kontserbazaleenekin han ere— flirteoan dabilela, bertako indarrei zaputz eginda. «Oportunismo politiko nazkagarriena, eta euskal populuak azken urte hauetan eraman duen burukatik at egotea,

horiek dira EAJ-en estrategia politikaren bi ezaugarri nagusiak», adierazten zuen ETAK.

Horik dirateke funtsean PNVri ezkerrek egiten dizkion kritikak. Puntu horietan gauza asko sartu beharko genuke oraindik, zehatzago aritzekotan. Euskal Gobernuarena, batez ere. Z. *Argia*-k euskal indarrei galdetu zien: «Euskal Gobernuua dagoen dagoenean ongi ahal dago, ala aldatu egin behar da?». Denetatik PNVk bakarrik erantzun zuen, «bere hartan jarraitu behar duela». Beste guztiek oso eritzi kritikoak eman dituzte. Seinalagarria.

PNV kalean

Kalean dabilta kritika horik, iadanik, batez ere gazte artean. Eta PNVz zabaldua dagoen eritzia, horrek denak zertzen du. Nahì bada eta ez, PNVk situazio horri buru egin behar dio kalean.

Honez gero, PNV ez da inola ere «el Partido Vasco por antonomasia». PNVk euskaldun gehiegi du bere kontra, ez kanpoan bakarrik. Hori, aldiz, PNVrentzat kaltegarri iruditzen zait; horixe da gutiena, hala ere: Euskadirentzat iruditzen zait kaltegarri, hori okerreana. Inork ez du irabazten horrekin.

PNV, oraingo eran esateko, «legalitatea errepresentatzen du», Euskal Gobernuaren bidez. Errepublikak garaitik datorren erakundea bait da: herriak hautatua eta —PNVk insisitzen duenez— «herriaren nahiaren adierazpena». Frankismoa parentesi bat bezala hartuz, Euskal Gobernuari legegokioke berriz ere Euskal Gobernu bihurtzea... Hor dago, ba, koxka! Errepresentatibitate horixe bait da, PNVri beste indar abertzale ia guztiak ukatzen diotena; eta, gauden gaudenean, herriak baitesten dionik ere apenas esan litekeena.

Hor gaude: Madrilekin tratatzeko nahiz edozertarako, Euskadik «errepresentaziorik» ez du, kanpokoek nahiz bertakoek onartua. Kanpokoek PNV (hots, Euskal Gobernu), ETA edo ez dakit beste zein baino gustotago hartuko dutena Euskadiren errepresentaziotzat, munduan ez du inork hori dudatzen. Bidezkoa ere bada. Problema, orduan, Euskal Herriak ere bere errepresentazio bezala ikusiko ote duen da, tratatu hasten direnean. Nola irabazi Euskal Herriaren apoioa. Gobernu bat, herriaren apoioa gabe, ez bait da inola ere Gobernu demokratikorik. Ala Monarkiak bezalaxe legitimatu behar du Euskal Gobernuak bere burua, antzinako historiaz.

Eta, hemen, ez zait iruditzen PNVk behinolako herri oldeen apoioaz eta entusiasmoaz konta dezakeenik bere alde, zerbait egiten ez badu.

Aide batetik, PNV da Euskal Herriko Alderdi «klandestinoena», euskal herriarentzat berarentzat ere klandestinoa. Ez dago garbi jakiterik PNV zer den. Zein ideario duen, esaterako. Alderdi zaharra da, ez dakigu zertan berritu den; ezer berritu ote den, ala zahartu bakarrik.

Zer ari den eta zer jokabide daraman, ez da gehiegi ikusten. PNVk ez al du Gobernuak dagiena besterik ezer egiten? Alderdia ez al da Gobernuan esertzen den horretatik kanpora deus? Gobernuak dagiena, kalean

asko ikusten denik ezin esango da. Baina, Gobernuia aparte, zer da eta zer ari da Alderdia?

Bestetik ere, PNVren izena, herri mailan, oso konprometaturik gelditu da, alderdi hoberenetik azaldu ez duten zirimirri batzurekin. Ikasleolan cilijio hauziak eta sortzen zirenetan, istilu guztietan, postura kontserbazaleenak eta itsuenak defendatzeko ateratzen zen PNV. Euskara batuaren inguruan, Euskaltzaindian, eta abar, berdintsu: PNVren izenez (edo mozo-roz) agertu direnok, ez dute paper oso distiratsua egin kultur mailan gehienbat (*Agur, Goiz Argi*), eta PNVren gomendio eskasa egin dute. PNVkoak badira bestelakoak ere. Baina halakotzat agertzen zirenenak, PNVren militantzia bizia ziruditenak, desastre hutsa ziren. Apenas puntu askorik irabazi duten PNVren alde kultur arloetako langile artean.

Astakeria haunditoxa genuke, PNVko alderdizale denak zaku batetan sartzea. Beti egiten da, ez dakit zein oinarritz, PNVko buruzagitzaren eta «basearen» bereizkuntza. Buruzagiak ustelak direla esaten da; baseko jendea, jatorra. «Uno de los aspectos más contradictorios que el PNV presenta en este momento es el disentimiento profundo que se manifiesta entre muchos, diríamos la gran mayoría, de sus afiliados y simpatizantes, por una parte, y los portavoces y representantes oficiales de él, por otra». Sarri entzuten da hori.

Aldez aurretik meleziaz poztuz bezala, esaten da halaber: «ikusiko du Alderdiak, zein iskanbila harmatzen den, Batzarrea egin dezanean». PNV nola puskatan hautsiko dela, uste da... Absurdia iruditzen zait uste hori. Baina esan nahi du, ezkertiarrok esperentzia oso diferenteak egin dituztela PNVko buruzagiekin eta PNVko base jende askorekin, Eta, hain zuzen, hoberenak ez buruzagiekin, zenbait buruzagiekin.

PNV eta euskal frontea

PNV euskal indarretatik aislatu egin dela esango nuke, hortakoz. ETA, FHAS, ESB, LAIA, LAB-LAK..., PNVrekin haserre dabilta denak. Azkenik ELA bera ere distantziatu egin zaio, itxura duenez. Kultur mugimendu guztia ere PNVtik nahiko urruti dabilela, pentsa genezake. Aurre ona da Euskal Herriko «Alderdi nazionalarentzat»...

Agian horrek denak ez du ikaratzen PNV, «gaxteon» oso gainetik bait dago, bere maicstate soberanoan. Orain arte, behintzat, ez da dignatu «makurtzera» taldeok errekonozitzeko; taldeok, maiz, PNVren errekonozimendu piska bat, limosnatxo bat bezala, itxaro zutela zirudien arren.

Sarri abiatu izan dira konbertsazioak PNVren eta beste Alderdien artean. Sekula ez da ezertara heldu; edo eta, ezer egin bada, desegin ere laster egin zen egindako apurra (Aberri Eguretakoak, adibidez). Alderdiokin luzarorako programarik lantzeko, aldiz, PNVk gauza ez dela dirudi, edozergatik dela ere.

(Honek denak lehenagoko beste historio ezagun hura gogorazten digu: garai batetan Euskal Herrian karlismoa zen nagusi eta estankatu zen eta PNVk jo eta uzkali zuen; gero PNV zen nagusi eta...).

PNVk badaki, harekin kontatu beharra egongo dela. Madrilek harekin kontatuko duela (Madrilen edozeinek, Errege ingurukoek nahiz PCEk); eta, ezkerre zatikaturik dabilen artean bereberki, PNVrekin kontatu beharko duela Euskal Herriak ere.

Baina beste euskal indarretatik aislaturik dagoelakoxe, lehen unē batetan ukan ditzakeen bentajak, laster bihur dakizkioke desbentaja. Azkenean, PNVri eutsiko diona ez dago Madrilen.

Beti ere posible da, haren «momentu historikoa» datorrenean, iniziatiba irabaztea beste guztien aurretik eta besteok bere inguruan biltzea. Ez dakigu, zer gauden ikusleko. Baina ez da erraza egiten, hori dena sinestea.

Bere esperentziagatik eta, PNVri leku nagusi bat eta egiteko berezi bat tokatzen zaio euskal indar politikoen artean, denok dakigu hori. PNVk, haatik, ezin bete lezake bere betekizuna, olinpoan segitzen badu bera bakar-bakarrik, beste indarrok baztertuz. PNVk bere obligazioak herriaren aurrean eta beste Alderdien artean eta Alderdion buruan ikusi behar ditu. Situazioak PNV beste Alderdien buruan jartzen badu, buruan joateko eta buruarena egiteko da, ez bera bakarrik aritzeko.

Gero, problema moral bat eta problema demokratiko bat dago. Goian aipatu dugu: legitimazioarena. Euskal Gobernuaren jestioek ez dute moraliki eta demokratikoki deus balio, Euskal Herriaren zinezko errepresentazioz ari ez bada. Errepresentazio hori Euskal Herriak bakarrik eman diezaiotke; ez, Madrilek solaskide hautatu izanak, nolana hiko arrazoien historikoz dela.

Eta problema politikoa ere badago. PNV zihur egon liteke, bere erreibindikazio nazional gehienak Euskal Herriak apoiatuko dituela, inorenak baino ttipiagoak dira eta. Ezkerreko Alderdi guztiek haundiagoak eskatzen dituzte. Zailagoak, hortakoz. Alderdi «errealistena» PNV da. Hark eskatzen duen apurra, Euskal Herriak —euskal indar politikoez, behintzat— nahi lukeen gutiena da. Baina PNV-Gobernua oso ateka gaiztoan aurkituko da bere tratuetan, herriaren konfiantza eta apoio osoa gozartzen ez badu. Zenbat eta herri gehiago eta indar gehiago ukan atzean, are irmoago PNVren posizioa bere jestioetan. Jestio hauek egunoro-egunoro herriaren aprobazioa beharko dute gainera. Ezer ez dugu aurreratzen, jestioak hasi orduko beste Alderdi eta indar denak PNV-Gobernuari eraso batetan gainera badatuzkio. Holako zerbaiten beldur izan liteke egungo egoera, hala ere.

Ezinbestekoa da euskal indarren Fronte bat. Abertzaleen Fronte bat, denak batera aritzeko, denak batera joan daitezen mugaraino, diferentziarik handik aurrera has daitezen, ez lehenago.

Baina zer ikuskizun dago oraindik oraingoz gure aurrean?

PNVren eta ezker indarren arteko «batasuna» geroz eta zailagoa bihurtzen ari da, nire ustez. Denbora gehiegi ari dira, elkarrengandik urruntzen lehenengo, elkarri erasoka eta mespretxuka gero, eta batak bestea ignoratzen azkeneko. Fronte nazionalen bat, ez dakit nola, behar-beharrezkoa du Euskadik. Eta elkar hartze taktikoak ez dira faltako gerora. Baina, hori aparte, PNV eta ezkerre bakoitza bere bidetik ibiliko dira eta, azkenean,

bata bestearekin buruz-buru enfrentatu beharko dute, zein Euskal Herrian nagusitu. Biek ez daukate nagusi izaterik. Baina bien bokazioa Euskal Herrian nagusi izatea da. Profeta izan gabe, daramagun bideak hori dakarrela ematen du, nolabait erremediatzen ez bada. Konfrontazio itsuenera eta gogorrenera goaz, ordea, zuzen-zuzen, biek hitzik ere egiten ez badute elkarrekin.

Batasuna, bitasuna, batasuna

Egiazki, bat bitan banatzen da. Euskal abertzaletasuna bitan banatu da, bi baino gehiagotan ere bai.

Ikusi du hori PNVk berak. Irujoren deklarazioen arabera (*Garaia-ri*), hauk lirateke PNVren lehenengo eginkizunak orain.

«1. La reorganización integral del PNV, de abajo arriba, preparándolo para cumplir su cometido histórico de conducir a la libertad nacional al pueblo vasco.

2. Estimular y producir la UNION vasca con la suma de cuantos acepten la democracia humana y la libertad nacional de Euskadi, en apoyo de una solución inmediata de orden autonómico que, desde el primer momento, afirma ambos postulados y los aplique sin desplazamientos».

Horixe opa diogu. PNVri baino lehenago, Euskadiri horixe besterik ezin opa diogulako. Eta lehenbaitlehen opa diogu hori. Aski berandu da.

Jakina, ez dugu amets egiten PNVren eta ezkerren Alderdi eta erakunde batasunean. Ez dugu uste, buru biontzako txapel bat egon litekeenik. Baina batasun modu asko da. Baten bat, behintzat, posible izanen al da, ia imposible badirudi ere.

J. A. O.